

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ІНСТИТУТ ФІЛОЛОГІЇ

Кафедра української мови

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор

за науково-методичної та
навчальної роботи

О.Б. Жильцов

2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА БЛОКУ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ЛІНГВІСТИКИ:

ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЯ

спеціальності **035 Філологія**

освітнього рівня другого (магістерського)

спеціалізації **035.01 Українська мова та література**

освітньої програми **035.01.01 Українська мова і література**

Київ – 2021

Розробник:

Сасвич Ірина Георгіївна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови.

Викладач:

Сасвич Ірина Георгіївна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні

кафедри української мови

Протокол від 03.02 2021 р. № 8

Завідувач кафедри

(С.О. Караман)

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми (керівником проектної групи) 035 Українська мова і література

08 . 02 . 2021 р.

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми

(керівник проектної групи) _____ (Р. А. Козлов)

Робочу програму перевірено

08 . 02 . 2021 р.

Заступник директора/декана _____

(Л. І. Заяць)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) . «__» 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) . «__» 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) . «__» 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) . «__» 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
<i>Сучасні аспекти лінгвістики</i>		
Вид дисципліни	<i>обов'язкова</i>	
Мова викладання, навчання та оцінювання	<i>українська</i>	
Загальний обсяг кредитів / годин	<i>180 / 6</i>	
Курс	<i>5</i>	
Семестр	<i>2</i>	
Кількість змістових модулів з розподілом:	<i>6</i>	
Обсяг кредитів	<i>6</i>	
Обсяг годин, у тому числі:	<i>180</i>	
Аудиторні	<i>48</i>	-
Модульний контроль	<i>12</i>	-
Семестровий контроль	-	-
Самостійна робота	<i>120</i>	-
Форма семестрового контролю	<i>залік</i>	
<i>Змістовий модуль «Лінгвокультурологія»</i>		
Обсяг кредитів	<i>3</i>	
Обсяг годин, у тому числі:	<i>90</i>	
Аудиторні	<i>24</i>	-
Модульний контроль	<i>6</i>	-
Семестровий контроль	-	-
Самостійна робота	<i>60</i>	-
Форма семестрового контролю	<i>залік</i>	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни «Лінгвокультурологія» – формування поняття про національно-смісловий простір мови, що виражається у категоріях національних мовних і концептуальних картин світу, лінгвокультурних концептів, мовної свідомості і менталітету нації.

Завдання дисципліни:

- 1) розширити загальнолінгвістичну підготовку філологів;
- 2) ознайомити студентів з принципами та механізмами взаємодії мови і культури;
- 3) з'ясувати особливості мовної репрезентації результатів пізнання людиною дійсності та експлікації у мові культурних чинників;
- 4) визначити особливості категоризації та концептуалізації світу у свідомості етносу та окремого індивіда;
- 5) ознайомити студентів з лінгвокультурологічним розумінням концепту;
- 6) розглянути основні засоби та способи формування мовної і концептуальної картин світу (метафора, символ, прототип, стереотип).

Під час лекційних і семінарських занять, індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи студенти, майбутні магістри за спеціалізацією «Українська мова та література», освітньою програмою «Українська мова і література» *набувають таких програмних компетентностей: ЗК – 1; 2, 6 (загальні компетентності), ФК – 1; 2; 4; 5; 10; 11; 14 (фахові компетентності):*

ЗК-1: Вільне володіння українською мовою як засобом ділового спілкування.

ЗК-2: Здатність удосконалювати і розвивати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень.

ЗК-6: Спроможність цінувати і поважати інші культури і національності.

ФК-1: Здатність демонструвати знання сучасної наукової парадигми в галузі мовознавства, динаміки її розвитку, методологічні принципи, методичні прийоми лінгвістичного дослідження.

ФК-2: Здатність демонструвати поглиблені знання в обраній галузі філології.

ФК-4: Здатність до самостійного поповнення, критичного аналізу і застосування теоретичних і практичних знань у сфері філології та інших гуманітарних наук для власних наукових досліджень

ФК-5: Здатність самостійно досліджувати сучасні мовознавчі проблеми в синхронічному і діахронічному аспектах.

ФК-10: Здатність до створення, редагування, реферування і систематизації всіх типів текстів офіційно-ділового, публіцистичного і художнього стилів.

ФК-11: Здатність до трансформації різних типів текстів (зміни стилю, жанру, цільової приналежності тексту).

ФК-14: Готовність до планування і здійснення публічних виступів із застосуванням навичок ораторського мистецтва.

3. Результати навчання за дисципліною

Після опанування дисциплін «Лінгвокультурологія» студенти повинні мати такі *програмні результати навчання:*

ПРН-З-4: Виявляти глибокі знання і розуміння основних теоретичних дисципліни в обсязі, необхідному для розв'язання професійних науково-дослідних і науково-педагогічних завдань; мовознавчі та літературознавчі дисципліни в синхронії та діахронії; всіх розділів української мовознавчої науки й історії української літератури.

ПРН-У-1: Бути здатними до всіх видів робіт з різними типами текстів (письмових, усних і віртуальних, включаючи гіпертексти і текстові елементи мультимедійних об'єктів): створення й інтерпретація (аналіз мовної і літературної інформації), трансформації (коректури, редагування, коментування, систематизування, узагальнення, реферування й анотування), поширення (здійснення в різноманітних комунікативних ситуаціях усної та письмової комунікації, як міжособистісної, так і масової, в тому числі міжкультурної та міжнаціональної) різних типів текстів (усний виступ, огляд, анотація, реферат, доповідна записка, звіт та інші документи; офіційно-діловий, публіцистичний, рекламний текст і т. п.); обговорювати й аналізувати твори сучасної та класичної літератури з точки зору ідейно-естетичного змісту, композиційних та індивідуально-стильових особливостей; вирізняти загальносвітове, європейське і специфічно національне в розвитку літератури

ПРН-У-2: Бути здатними ставити і вирішувати на основі наявних даних прикладні завдання, пов'язані з використанням мови та літератури в процесах освіти, комунікації та управління.

ПРН-У-3: Вміти працювати з науковою літературою, визначати суть і характер нерозв'язаних наукових проблем; узагальнювати і класифікувати емпіричний матеріал; вирішувати завдання пошукового і проблемного характеру тощо.

ПРН-У-5: Відповідально ставитися до професійних обов'язків; дотримуватися професійної етики й основних засад академічної доброчесності; забезпечувати дотримання авторського права; аналізувати власний досвід роботи, здійснювати самоконтроль, самооцінку,

саморегуляцію, виявляти і долати недоліки; підвищувати власний професійний рівень, удосконалювати кваліфікацію.

ПРН-У-7: Пояснювати професійно з історичних позицій явища і факти рідної мови, пропагувати культуру української мови, систематично підвищувати свій фаховий рівень; застосовувати раціональні засоби пошуку, відбору і використання інформації, орієнтуватись у новинках мовознавства.

ПРН-У-9: Підвищувати власний професійний рівень, вдосконалювати кваліфікацію; забезпечувати високий науково-теоретичний і методичний рівні викладання української мови і літератури у повному обсязі освітньої програми відповідної спеціальності; логічно будувати педагогічний процес у навчальних закладах різного типу і рівня акредитації.

ПРН-С-2: Здатність об'єктивно оцінювати наукову інформацію; вільно обирати шляхи наукового пошуку; професійно застосовувати наукові знання в освітній діяльності.

**СТРУКТУРА БЛОКУ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН
“ СУЧАСНІ АСПЕКТИ ЛІНГВІСТИКИ ”**

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ «ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЯ»

ДЛЯ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

№	Назва заняття	Кількість годин					
		Разом	Аудиторні	Лекції	Семінар.	Самостійн . робота	Підумк контроль
Змістовий модуль I. Взаємодія мови і культури у колі мовознавчих проблем							
1.	Лінгвокультурологія як галузь мовознавства і навчальна дисципліна. Мова і міжкультурна комунікація	26	6	2	4	20	
Разом		28	6	2	4	20	2
Змістовий модуль II. Теорія картини світу							
2.	Концепція картини світу у лінгвістичних студіях. Типологія картин світу	8	3	1	2	5	
3.	Картина світу і модель світу. Міфологічна картина світу	8	3	1	2	5	
4.	Зв'язок мови, мислення і пізнання. Категоризація дійсності	8	3	1	2	5	
5.	Концептуальна картина світу. Лінгвокультурні концепти.	6	3	1	2	5	
Разом		34	12	4	8	20	2
Змістовий модуль III. Метафора, символ і стереотип у національній лінгвокультурі							
6.	Метафора у національній лінгвокультурі	13	3	1	2	10	
7.	Символ і стереотип у національній лінгвокультурі	13	3	1	2	10	
Разом		28	6	2	4	20	2
Разом за навчальним планом		90	24	8	16	60	6

5. ПРОГРАМА БЛОКУ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН «СУЧАСНІ АСПЕКТИ ЛІНГВІСТИКИ»

5.1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЯ»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ВЗАЄМОДІЯ МОВИ І КУЛЬТУРИ У КОЛІ МОВОЗНАВЧИХ ПРОБЛЕМ

Тема 1. Лінгвокультурологія як галузь мовознавства і навчальна дисципліна

Лінгвокультурологія як наука: становлення та розвиток. Лінгвокультурологія й сучасні галузі мовознавства: етнолінгвістика, лінгвокраїнознавство, когнітивна лінгвістика. Об'єкт і предмет лінгвокультурології. Проблематика лінгвокультурології. Завдання лінгвокультурології як навчальної дисципліни.

Принцип антропоцентризму у сучасному мовознавстві. Дія людського чинника у мові. Антропоцентризм і категоризація дійсності. Антропоцентричне тлумачення лексики. Антропоцентризм і антропометризм. Антропоморфізм, зооморфізм і речоморфізм як принципи метафоричної номінації.

Взаємозв'язок мови і культури як головна проблема лінгвокультурології. Поняття культури. Аксиологічне та антропоцентричне визначення культури. Інформаційно-семіотична концепція культури. Поняття семіотичного коду. Культура як «поле породження смислів». Проблема взаємодії мови і культури. Етнічна і національна культура. Поняття лінгвокультури.

Ментальність. Змістові ракурси поняття «ментальність» у лінгвокультурології. Ментальність і менталітет. Засоби втілення ментальності.

Основні одиниці культури і лінгвокультури. Мова і міжкультурна комунікація. Опозиція «своє – чуже» як основа взаємодії різних лінгвокультур. Вербальне вираження національних особливостей. Лексична конотація у мовних культурах. Внутрішня форма слова. Міжмовні омоніми. Безеквівалентна лексика і фонові знання.

Рекомендована література:

Основна: 1; 4; 5; 6

Додаткова: 28; 31; 64

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ТЕОРІЯ КАРТИНИ СВІТУ

Тема 2. Концепція картини світу у лінгвістичних студіях. Типологія картин світу

Поняття картини світу у гуманітарних науках. Проблема мовної картини світу як один з аспектів міжкультурної комунікації та об'єкт лінгвістичного дослідження. Історія термінів «картина світу» та «мовна картина світу». Особливості картини світу: константи, чинники, шляхи формування. Процес пізнання як основа формування картини світу. Національно своєрідний характер картини світу. Мова як засіб формування та репрезентації картини світу.

Способи вираження мовної картини світу. Одиниці мовної картини світу. Лексика і фразеологія як основа мовної картини світу. Засоби вираження мовної картини світу. Реконструкція мовної картини світу.

Проблема типології картин світу. Класифікація картин світу. Розмежування картин світу відповідно до смислового центру (наукова, «наївна», міфологічна, релігійна, філософська, художня картини світу).

Наукова картина світу. Орієнтація на об'єктивне пізнання, систематизацію результатів пізнавального досвіду та формування закономірностей розвитку світу. Вираження сукупності наукових поглядів у терміносистемах конкретних наук.

«Наївна» картина світу. Лінгвокультурні параметри ціннісно-смислового сприйняття світу. Загальнолюдські, етнічні, групові та індивідуальні цінності. Ціннісні пріоритети етнічної спільноти. Ціннісний аспект мовної особистості у «наївній» картині світу. Експлікація норм поведінки у прислів'ях. Оцінна кваліфікація поведінки.

Рекомендована література:

Основна: 1; 3; 4;

Додаткова: 13; 39; 37; 77; 78; 109

Тема 3. Картина світу і модель світу. Міфологічна картина світу

Міфологічна картина світу. Міфологія як певний тип мислення. Міф як текст. Властивості міфу як культурної форми. Міф і слово. Міфологема. Архетипна модель світу. Бінарні опозиції. Конкретність і абстрактність у вияві бінарних опозицій. Міфологема світового дерева як модель всесвіту і людини.

Рекомендована література:

Основна: 1; 3; 4;

Додаткова: 7; 27; 49; 56; 57; 83

Тема 4. Зв'язок мови, мислення і пізнання. Категоризація дійсності

Зв'язок мови, мислення і пізнання. Чинники відмінностей між національними мовними картинками світу: а) природний чинник; б) культурний чинник (відмінності в етикеті, гендерні відмінності, традиції, обряди вірування); в) рівень пізнання світу.

Поняття категоризації у когнітивній лінгвістиці. Теорія прототипів і категорій базового рівня Е. Рош. Властивості прототипа. Ідеалізована когнітивна модель. Концептуальна категорія.

Рекомендована література:

Основна: 2; 3; 4

Додаткова: 38; 45; 59; 62

Тема 5. Концептуальна картина світу. Лінгвокультурні концепти.

Концепт як основне поняття когнітивної лінгвістики і лінгвокультурології. Розуміння концепту у межах діади «мова – культура». Ціннісний компонент як критерій відмінностей «когнітивного» і «лінгвокультурологічного» концептів.

Термінологічне позначення концептів лінгвокультури: «ключові слова» культури (А. Вежбицька), «культурні концепти» (В. І. Карасик), «культурні константи» (Ю. Степанов), ключові концепти культури. Концепти абстрактних і «предметних» сутностей. Критерії визначення лінгвокультурного концепту. Ключові концепти етнокультури.

Поняття концептуальної картини світу. Терміни «концептуальна система», «концептосфера», «концептуальна картина світу». Співвідношення мовної і концептуальної картин світу. Чинники відмінностей між національними мовними картинками світу.

Рекомендована література:

Основна: 2; 3; 4; 6

Додаткова: 38; 63; 64; 59; 62; 66

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III.
МЕТАФОРА, СИМВОЛ І СТЕРЕОТИП У НАЦІОНАЛЬНІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРІ

Тема 6. Метафора у національній лінгвокультурі

Поняття метафори у мовознавстві. Сучасні теорії метафори. Функції метафори. Типи метафор. Загальні принципи метафоризації непередметних сутностей. Когнітивна (концептуальна) метафора. Типи регулярних метафоричних переносів у лексиці та фразеології. Типові метафоричні моделі. Метафора як засіб творення мовної картини світу. Національно специфічний характер метафоричних перенесень.

Рекомендована література:

Основна: 1; 4; 5; 6

Додаткова: 19; 24; 35; 50; 81; 85.

Тема 7. Символ і стереотип у національній лінгвокультурі

Символ у колі філософських, культурологічних і лінгвістичних проблем. Символ у працях О. Потебні, Е. Кассіра, О. Лосева, С. Аверинцева. Знакова природа символу. Зв'язок символу з образом та міфом. Амбівалентність символу. Основи символотворення. Джерела символіки мовних одиниць. Символізація етнокультурного простору. Символіка кольоропозначень, зоонімів, фітонімів.

Поняття прототипу і стереотипу. Соціальний стереотип. Етнічні (національні) стереотипи. Автостереотипи й гетеростереотипи. Етнімія як стереотипи.

Рекомендована література:

Основна: 1; 4; 5; 6

Додаткова: 35; 36; 81; 85.

V. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЯ»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ВЗАЄМОДІЯ МОВИ І КУЛЬТУРИ У КОЛІ МОВОЗНАВЧИХ ПРОБЛЕМ

Семінарське заняття 1. Лінгвокультурологія як галузь мовознавства

План

1. Лінгвокультурологія як галузь сучасної лінгвістики.
2. Антропоцентризм у мові і мовознавстві.
3. Поняття культури і лінгвокультури.
4. Взаємозв'язок мови і культури як головна проблема лінгвокультурології.
5. Основні одиниці культури і лінгвокультури.

Рекомендована література:

Основна: 1; 4; 5; 6

Додаткова: 28; 31; 64; 78

Семінарське заняття 2. Мова і міжкультурна комунікація

1. Опозиція «своє – чуже» як основа взаємодії різних лінгвокультур.
2. Семантична відмінність слів у різних мовах.
3. Лексична конотація в мовних культурах.
4. Внутрішня форма слова.
5. Міжмовні омоніми.
6. Безеквівалентна лексика і фонові знання.

Рекомендована література:

Основна: 1; 4; 5; 6

Додаткова: 28; 43; 78

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ТЕОРЯ КАРТИНИ СВІТУ

Семінарське заняття 3. Концепція картини світу у лінгвістичних студіях. Типологія картин світу

План

1. Концепція картини світу у мовознавчих студіях.
2. Способи і засоби вираження мовної картини світу.
3. Типологія картин світу
4. Наукова картина світу.
5. Наївна картина світу.

Рекомендована література:

Основна: 1; 3; 4;

Додаткова: 13; 39; 37; 77; 78; 109

Семінарське заняття 4.
Картина світу і модель світу. Міфологічна картина світу
План

1. Картина світу і модель світу.
2. Архетипна модель світу. Система бінарних опозицій.
3. Міфологічна картина світу.
4. Поняття міфологеми.
5. Міфологема «світове дерево».

Рекомендована література:

Основна: 1; 3; 4;

Додаткова: 7; 27; 49; 56; 57; 83

Семінарське заняття 5.
Зв'язок мови, мислення і пізнання. Категоризація дійсності
План

1. Чинники відмінностей між національними мовними картинами світу:
 - а) природний чинник;
 - б) культурний чинник (відмінності в етикеті, гендерні відмінності, традиції, обряди вірування);
 - в) рівень пізнання світу.
2. Категоризація як основний спосіб організації людського досвіду.
3. Теорія прототипів і категорій базового рівня.

Рекомендована література:

Основна: 2; 3; 4

Додаткова: 38; 45; 59; 62

Семінарське заняття 6.
Концептуальна картина світу. Лінгвокультурні концепти

План

1. Концепт як основне поняття когнітивної лінгвістики та лінгвокультурології.
2. Поняття «лінгвокультурний концепт». Критерії виокремлення лінгвокультурних домінант.
3. Ключові концепти української лінгвокультури (*життя, людина, серце, радість, друг, дім, любов / кохання, щастя, розум, краса, надія, смерть, дитина, зло, жінка, світло, праця, земля*).
4. Мовна і концептуальна картини світу.

Рекомендована література:

Основна: 2; 3; 4; 6

Додаткова: 38; 63; 64; 59; 62; 66

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III.
МЕТАФОРА, СИМВОЛ І СТЕРЕОТИП У НАЦІОНАЛЬНІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРІ
Семінарське заняття 7.

Метафора у національній лінгвокультурі

План

1. Поняття метафори у лінгвістиці.
2. Функції метафори. Типи метафор.
3. Концептуальна метафора.
4. Роль метафори у формуванні мовної картини світу. Універсальне та національне у метафоричному перенесенні.

Рекомендована література:

Основна: 1; 4; 5; 6

Додаткова: 19; 24; 35; 50; 81; 85.

Семинарське заняття 8.**Метафора у національній лінгвокультурі****План**

1. Символ у колі філософських, культурологічних і лінгвістичних проблем. Основні ознаки символу.
2. Символізація етнокультурного простору. Джерела символіки мовних одиниць.
3. Символіка кольорів, тварин, рослин та її вираження у мові.
4. Поняття стереотипу.
5. Етнічні стереотипи.

Рекомендована література:

Основна: 1; 4; 5; 6

Додаткова: 35; 36; 81; 85.

5. КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ**Система оцінювання навчальних досягнень студентів з дисципліни
«Лінгвокультурологія»**

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		кількість одиниць	максимальна кількість	кількість одиниць	максимальна кількість	кількість одиниць	максимальна кількість
Відвідування лекцій	1	1	1	2	2	1	1
Відвідування семінарських занять	1	2	2	4	4	2	2
Робота на семінарському занятті	10	2	20	4	40	2	20
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	2	10	1	5
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25
Разом		-	53	-	81	-	53
Максимальна кількість балів:		187					
Розрахунок коефіцієнта:		1,87					

6. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА КРИТЕРІЇ ЇЇ ОЦІНЮВАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ «ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЯ»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ВЗАЄМОДІЯ МОВИ І КУЛЬТУРИ У КОЛІ МОВОЗНАВЧИХ ПРОБЛЕМ

Самостійна робота 1

Способи репрезентації у мові культурної інформації

Випишіть із лінгвістичних словників по п'ять прикладів (із зазначенням семантики кожної одиниці мови) для ілюстрації різних способів репрезентації у мові культурної інформації: 1) слова з національно-культурними семами; 2) фразеологізми з культурним фоном; 3) номінативні одиниці з культурною конотацією (образно-асоціативним переосмисленням первинних значень слів під час вторинної номінації).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ТЕОРІЯ КАРТИНИ СВІТУ

Самостійна робота 2

Наївна і наукова картини світу

Випишіть 5 номінативних одиниць, що функціонують як загальнозживані слова і як терміни. Використовуючи тлумачні, термінологічні й енциклопедичні словники, доведіть, що назви мають відмінне сприйняття у наївній і науковій картинах світу (письмово).

Відповідь оформте у вигляді таблиці.

Номінативна одиниця	Мовна (наївна) картина світу	Наукова картина світу

Самостійна робота 3

Лінгвокультурні концепти

Скористайтеся пошуковою системою сайту Національно бібліотеки України ім. В.І.Вернадського (розділ «Наукова періодика України») і знайдіть 5 опублікованих у фахових виданнях наукових статей, присвячених дослідженню ключових концептів української лінгвокультури (*життя, людина, серце, душа, радість, друг, дім, любов / кохання, щастя, розум, краса, надія, смерть, дитина, зло, жінка, світло, праця, земля, хліб* тощо). До однієї статті складіть анотацію обсягом до 1000 знаків.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. МЕТАФОРА, СИМВОЛ І СТЕРЕОТИП У НАЦІОНАЛЬНІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРІ

Самостійна робота 4.

Національна символіка кольорів, тварин і рослин

Використовуючи словники символів та філологічні праці, підготуйте повідомлення про символіку базових кольорів, тварин і рослин в українській лінгвокультурі (загальна кількість слів-символів 5). Обсяг – до однієї сторінки формату А4 на кожний символ.

Рекомендації до виконання завдань для самостійної роботи

Завдання для самостійної роботи необхідно виконати в повному обсязі й подати на перевірку викладачу в окремому зошиті; думки викладати лаконічно, точно, змістовно й обґрунтовано.

6.1. Критерії оцінювання виконаних студентами завдань для самостійної роботи

Самостійна робота студентів з навчальної дисципліни «Сучасні аспекти лінгвістики» оцінюється за такими параметрами:

5 балів – завдання для самостійної роботи виконані в повному обсязі, лаконічно, змістовно, обґрунтовано, із наведенням прикладів і застосуванням методу аналізу. Студент самостійно працює з науковою літературою; робить висновки; вміє формулювати й обґрунтовувати власну позицію.

4 балів – завдання для самостійної роботи виконані в повному обсязі, лаконічно, змістовно, обґрунтовано, але з певними помилками щодо викладу матеріалу та без наведення прикладів до окремих фактів і явищ. Студент працює із запропонованою науковою літературою; робить висновки. Однак у процесі відтворення самостійно дібраного матеріалу простежується брак власних суджень і прояву узагальнень.

3 бали – завдання для самостійної роботи виконані в повному обсязі, але з порушенням логіки й послідовності викладу матеріалу та без ілюстрування прикладами. У роботі допускаються стилістичні помилки, неточне вживання термінів, довільне витлумачення фактів. Студент працює із запропонованою науковою літературою, але аналізує її недбало, без висвітлення поглядів різних науковців.

2 бали – завдання для самостійної роботи виконані не в повному обсязі, частково самостійно. Студент володіє матеріалом на початковому рівні, викладає його хаотично і необґрунтовано, без дотримання мовних норм; має фрагментарні навички роботи з науковими джерелами і не вміє робити висновки.

1 бал – виконано менше половини завдань для самостійної роботи. Матеріал фрагментарний, не систематизований, не ілюстрований прикладами, порушена структура викладу. Його основу складає необґрунтоване копіювання чужих думок і позицій. Студент не вміє працювати з науковими джерелами і робити узагальнення.

0 балів – більшу частину самостійних завдань не виконано. Студент лише частково володіє навчальним матеріалом, не вміє чітко, лаконічно й послідовно висвітлювати його; не працює з науковими і навчальними джерелами.

6.2. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Кожний модуль включає бали за *модульну контрольну роботу* (модульний контроль).

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється на окремих аркушах.

Модульний контроль здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Модульна контрольна робота містить 25 тестових завдань.

Критерії оцінювання виконання студентами модульних контрольних робіт
Правильна відповідь на одне тестове завдання – 1 бал.

6.3. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестровий контроль із навчальної дисципліни «Сучасні аспекти лінгвістики» (залік).

Залікову оцінку студенти отримують на підставі результатів роботи протягом семестру: відвідування лекційних і практичних занять, результатів модульних контрольних робіт та виконання самостійних робіт.

6.4. Орієнтовний перелік питань до семестрового контролю з дисципліни «Лінгвокультурологія»

1. Лінгвокультурологія як галузь сучасної лінгвістики.
2. Лінгвокультурологія й сучасні галузі мовознавства.
3. Поняття культури і лінгвокультури.
4. Основні ознаки культури.
5. Етнічна і національна культура.
6. Взаємозв'язок мови і культури як головна проблема лінгвокультурології.
7. Основні одиниці культури.
8. Мем як одиниця культури. Інтернет-меми.
9. Основні одиниці лінгвокультури. Способи представлення у мові культурної інформації.
10. Мова і міжкультурна комунікація.
11. Опозиція «своє – чуже» як основа взаємодії різних культур.
12. Лінгвофілософська концепція В. фон Гумбольдта. Вчення про зовнішню і внутрішню форму мови.
13. Поняття зовнішньої і внутрішньої форми слова, ближчого і дальшого значення у мовознавчій концепції О. О. Потебні.
14. Проблема вивчення мови у взаємозв'язку з культурою народу у мовознавстві к. XIX – поч. XX ст. (школа «слів і речей», школа естетичного ідеалізму).
15. Американське неогумбольдтіанство. Гіпотеза лінгвальної відносності Сепіра – Уорфа.
16. Розвиток ідей В. фон Гумбольдта у вченні Л. Вайсгербера. Концепція мовної картини світу.
17. Антропоцентризм у мові і мовознавстві.
18. Антропоцентризм і категоризація дійсності. Антропоцентричне тлумачення лексики.
19. Антропоморфізм, зооморфізм та речоморфізм як принципи метафоричної номінації.
20. Мовна особистість. Структура мовної особистості.
21. Культурні цінності.
22. Оцінка як форма існування цінностей. Вербальне вираження оцінки.
23. Ціннісний аспект у структурі мовної особистості.
24. Національні цінності: українські, російські, британські, американські, німецькі, арабські.
25. Мовна свідомість як проблема лінгвокультурології.
26. Поняття менталітету.
27. Концепція картини світу у мовознавчих студіях.
28. Способи і засоби вираження мовної картини світу.
29. Типологія картин світу.
30. Наукова картина світу.
31. Наївна картина світу.
32. Картина світу і модель світу.
33. Архетипна модель світу.
34. Міфологічна картина світу.
35. Поняття міфологеми.
36. Міфологема світового дерева як модель всесвіту і людини.
37. Чинники відмінностей між національними мовними картинами світу.
38. Природа як чинник відмінностей між національними мовними картинами світу.
39. Гендерні відмінності у міжкультурній комунікації та їх вплив на формування мовної картини світу.
40. Міжкультурні відмінності в етикеті.

41. Мовна і концептуальна картина світу.
42. Категоризація як основний спосіб організації людського досвіду.
43. Теорія прототипів і категорій базового рівня Е. Рош.
44. Основні ознаки базового рівня категоризації дійсності.
45. Концепт як основне поняття когнітивної лінгвістики та лінгвокультурології.
46. Поняття «культурний концепт».
47. Критерії визначення ключового концепту культури.
48. Ключові концепти української лінгвокультури.
49. Поняття метафори.
50. Типи метафор.
51. Концептуальна метафора.
52. Типи регулярних метафоричних переносів у лексиці та фразеології.
53. Роль метафори у створенні мовної картини світу.
54. Поняття стереотипу.
55. Етнічні стереотипи.
56. Символ у колі філософських, культурологічних і лінгвістичних проблем.
57. Основні ознаки символу.
58. Знакова природа символу. Зв'язок символу з образом та міфом.
59. Символізація етнокультурного простору. Джерела символіки мовних одиниць.
60. Символіка кольорів, тварин, рослин та її вираження у мові.

Шкала відповідності оцінок

<i>Оцінка</i>	<i>Кількість балів</i>
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

**7. Навчально-методична карта блоку дисциплін
«СУЧАСНІ АСПЕКТИ ЛІНГВІСТИКИ»**

Разом: 180 год., з них: лекції – 16 год., семінарські заняття – 32 год., МК – 12 год.,
самостійна робота – 120 год.

**Навчально-методична картка дисципліни
«ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЯ»**

Разом 90 год.: лекції – 8 год., семінарські заняття – 16 год.,
самостійна робота – 60 год., МКР – 6 год., залік

Тиждень	I-II	I-II	III-IV	III-IV	V-VI	V-VI	VII-VIII	VII-VIII	
Модулі	Змістовий модуль I		Змістовий модуль II				Змістовий модуль III		
Назва модуля	Проблема взаємодії мови і культури в колі мовознавчих проблем		Теорія картини світу				Метафора, символ і стереотип у національній лінгвокультурі		
Кількість балів за модуль	53 бали		81 бал				53 бали		
Лекції	Лекц. 1		Лекц. 2		Лекц. 3		Лекц. 4		
Години	2 год.		2 год.		2 год.		2 год.		
Теми лекцій	Лінгвокультурологія як мовознавча навчальна дисципліна (1 б.)		Теорія картини світу у лінгвістичних студіях. (1 б.)		Категоризація і концептуалізація дійсності. Ключові концепти культури (1 б.)		Метафора, символ і стереотип у національній лінгвокультурі (1 б.)		
Теми семінарських занять	Лінгвокультурологія як галузь мовознавства (11 б.)	Мова і міжкультурна комунікація (11 б.)	Концепція картини світу у лінгвістичних студіях. (11 б.)	Типологія картин світу (11 б.)	Картина світу і модель світу. Міфологічна картина світу (11 б.)	Зв'язок мови, мислення і пізнання. Категоризація дійсності (11 б.)	Концептуальна картина світу. Лінгвокультурні концепти (11 б.)	Метафора у національній лінгвокультурі (11 б.)	Символ і стереотип у національній лінгвокультурі (11 б.)
Самостійна робота	5 балів		5x2=10 балів				5 балів		
Види поточн. контролю	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)		Модульна контрольна робота 2 (25 балів)				Модульна робота 3 (25 балів)		
Підсумк. контр.	Залік								

1. Рекомендовані джерела

1. Основні

1. Алефиренко Н.Ф. Лингвокультурология. Ценностно-смысловое пространство языка: учебное пособие. – М.: Флинта, 2010. – 288 с.
2. Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание: Пер. с англ. / Отв. ред. М.А.Кронгауз, вступ. ст. Е.В.Падучевой. – М., 1996. – 416 с.
3. Голубовська І. О. Етнічні особливості мовних картин світу: Монографія, 2-е вид. – К.: Логос, 2004. – 284 с.
4. Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація: навч. посіб. – К.: ВЦ «Академія», 2012. – 288 с.
5. Маслова В. А. Лингвокультурология. – М.: Издательский центр «Академия», 2001. – 208 с.
6. Українська лінгвокультурологія: навч. посібн. для студентів зі спеціальності «Українська мова і література»/ кол. авт.: О. І. Потапенко, Я. О. Потапенко, Л. П. Кожуховська, Т. В. Чубань, Т. М. Левченко, І.В. Бурчик; за заг. ред. проф. О. І. Потапенка. – Корсунь-Шевченківський: ФОП Гаврищенко В.М., 2014. – 350 с.

1. Додаткові

7. Апресян Ю. Д. Образ человека по данным языка: опыт системного описания // Апресян Ю. Д. Избранные труды. Т. II. Интегральное описание языка и системная лексикография. – М.: Языки русской культуры, 1995. – С. 348 – 388.
8. Афанасьев А.Н. Поэтические воззрения славян на природу: Опыт сравнительного изучения славянских преданий и верований в связи с мифическими сказаниями других родственных народов. В 3-х томах. – М.: Современный писатель, 1995.
9. Бацевич Ф. С. Духовна синергетика рідної мови: Лінгвофілософські нариси. – К.: ВЦ «Академія», 2009. – 192 с.
10. Бацевич Ф.С. Філософія мови: Історія лінгвофілософських вчень. – К.: ВЦ «Академія», 2008. – 240 с.
11. Блэк М. Метафора // Теория метафоры. М., 1990. – С. 153–172.
12. Вайсгербер Й. Л. Родной язык и формирование духа / Пер. с нем., вступ. ст. и коммент. О. А. Радченко. Изд. 2, испр., доп. – М.: Едиториал УРСС, 2004 – 232 с.
13. Вайсгербер Й. Л. Язык и философия // Вопросы языкознания. – 1993. – № 2. – С. 114 – 124.
14. Василевич А. П., Кузнецова С. Н., Мищенко С. С. Цвет и названия цвета в русском языке / Под общ. ред. А. П. Василевича. – М.:КомКнига, 2005. – 216 с.
15. Вежбицкая А. Понимание культур через посредство ключевых слов. – М.: Языки славянской культуры, 2001. – 288 с.
16. Вендина Т. И. Русская языковая картина мира сквозь призму словообразования (макрокосм). – М.: Индрик, 1998. – 240 с.
17. Вольф Е. М. Метафора и оценка // Метафора в языке и тексте. – М.: Наука, 1988. – С. 52 – 65.
18. Воробьев В. В. Лингвокультурологическая парадигма личности: Монография. – М.: Изд-во УМУ РУДН, 1996. – 170 с.
19. Гак В. Г. Метафора: универсальное и специфическое // Метафора в языке и тексте. – М.: Наука, 1988. – С. 11 – 26.
20. Глущенко Т.С. Феноменология паралингвистической лакунарности в русской и англо-американской лінгвокультурах // Лакуны в языке и речи. Сб. науч. тр. – Благовещенск: Изд-во БГПУ, 2003. – С. 33-39.

21. Гуревич П. Культурология. – М.: Изд-во «Проект», 2004. – 336 с.
22. Голованивская М. К. Ментальность в зеркале языка. Некоторые базовые концепты в представлении французов и русских. – М.: Языки славянской культуры, 2009. – 376 с.
23. Гумбольдт В. фон. Избранные труды по языкознанию. – М.: «Прогресс», 1984. – 453 с. / Режим доступа: <http://www.classes.ru/grammar/171.Gumboldt/>
24. Гура А. В. Символика животных в славянской народной традиции. – М.: Индрик, 1997. – 912 с.
25. Жайворонок В. В. Українська етнолінгвістика: Нариси: Навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. – К.: Довіра, 2007. – 262 с.
26. Зализняк А. А., Левонтина И. Б., Шмелёв А. Д. Ключевые идеи русской языковой картины мира. – М., 2005.
27. Иванов Вяч. Вс., Топоров В. Н. Славянские языковые моделирующие семиотические системы. – М.: Наука, 1965. – 246 с.
28. Карасик В. И. О категориях лингвокультурологии [Электронный ресурс] // Языковая личность: проблемы коммуникативной деятельности: Сб. научн. тр. – Волгоград: Перемена, 2001. – С.3–16. Режим доступа: <http://www.vspu.ru/~axiology/vik/vikart11.htm>
29. Карасик В.И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. –Волгоград: Перемена, 2002. – 477 с.
30. Караулов Ю. Н. Русский язык и языковая личность. Изд. 7-е. – М.: Изд-во ЛКИ, 2001. – 264 с.
31. Кармин А. С. Культурология: учебник для вузов. 2-е изд., перераб. и доп. – СПб.: Издательство «Лань», 2003. – 928 с.
32. Красавский Н. А. Эмоциональные концепты в немецкой и русской лингвокультурах. – М.: Гнозис, 2008. – 374 с.
33. Кассирер Э. Философия символических форм. Т. 2. Мифологическое мышление. М.; СПб.: Университетская книга, 2001.
34. Кассирер Э. Философия символических форм. Т. 1. Язык М.; СПб.: Университетская книга, 2001.
35. Кононенко В.І. Символи української мови. – Івано-Франківськ: Плай, 1996. – 272 с.
36. Корнилов О. А. Языковые картины мира как производные национальных менталитетов. – М.: ЧеРо, 2003. – 349 с.
37. Кочерган М. П. Основи зіставного мовознавства: Підручник. – К.: ВЦ «Академія», 2006. – 424 с.
38. Красных В. В. Этнопсихолінгвістика и лингвокультурология: Курс лекций. – М.: ИТДГК «Гнозис». 2002. – 284 с.
39. Кшановський О. Ч. Перська мова у функціонально-типологічному висвітленні. – К.: Вид. дім Д. Бураго, 2011. – 424 с.
40. Клименко В.А. Культурология. – <http://dl.sumdu.edu.ua/docs/doc/textbooks/1896/661/index.html#t1>
41. Кочерган. М.П. Загальне мовознавство. – К.: Академія, 1999. – 286 с.
42. Красных В. В. Основы психолінгвістики и теории коммуникации. Лекционный курс. – М.: Гнозис, 2001. – 265 с.
43. Ладо Р. Лингвистика поверх границ культур / Пер. с англ. В. А. Виноградова // Новое в зарубежной лингвистике. Вып. XXV / Сост. В.П. Нерознака, общ. ред. и вступ. Статья В. П. Гака. – М.: Прогресс, 1989. – С. 32 – 61.
44. Лакофф Дж., Джонсон М. Метафоры, которыми мы живем. – М.: Едиториал УРСС, 2004. – 256 с.

45. Лакофф Дж. Женщины, огонь и опасные вещи: Что категории языка говорят нам о мышлении / Пер. с англ. И. Б. Шатуновского. – М.: Языки славянской культуры, 2004. – 792 с.
46. Ларченко В.В Современная межлингвокультурная коммуникация: конструирование глобального языкового пространства? // Культура народов Причерноморья. — 2004. — N 49, Т.1. — С. 97-99.
47. Лотман Ю. М. Семиосфера. - СПб: Искусство-СПБ, 2000. – 704 с.
48. Лебедева Е. К. Языковая картина мира и перспективы лингвистических исследований // Mitteilungen für lehrerinnen und lehrer slawischer fremdsprachen. – 2007. – Juni. – С. 18 – 31. Режим доступа: <http://www.russischlehrer.at/index.php?id=35>
49. Леви-Стросс К. Структурная антропология / Пер. с фр. Вяч. Вс. Иванова. – М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2001. – 512 с.
50. Левченко О. П. Фразеологічна символіка: лінгвокультурологічний аспект: Монографія. – Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2005. – 352 с.
51. Манакин В. Н. Сопоставительная лексикология. – К.: Знания, 2004. – 326 с.
52. Мир звучащий и молчащий: Семиотика звука и речи в традиционной культуре славян / Отв. Ред. С.М.Толстая. – М.: Индрик, 1999. – 336 с.
53. Непоп-Айдачич Л. Польська когнітивна етнолінгвістика: Навчальний посібник. – К.: Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 2007. – 336 с.
54. Опарина Е. О. Концептуальная метафора // Метафора в языке и тексте. – М.: Наука, 1988. – С. 65 – 77.
55. Пименова М. В., Кондратьева О. Н. Концептуальные исследования. Введение : учебн. пособие. – М.: ФЛИНТА: Наука, 2011. – 176 с.
56. Пименова М. В. Языковая картина мира: учебное пособие. – Изд. 3-е доп. – СПб: СпбГУ, 2011. – 106 с.
57. Плунгян В. А. К описанию африканской наивной картины мира (локализация ощущений и понимания в языке догон) // Логический анализ языка. Избранное. 1988 – 1995 / Редколлегия: Н. Д. Арутюнова, Н. Ф. Спиридонова /. – М.: Индрик, 2003. – С. 358–364.
58. Подолян І.Е. Відображення українських, німецьких та американських звичаїв і обрядів у вербальних асоціаціях фітонімів // Мовознавство. – 1999. – № 6. – С 60– 67.
59. Попова З. Д., Стернин И. А. Когнитивная лингвистика. – М.: АСТ: Восток – Запад, 2007 – 314 с.
60. Постовалова В.И. Картина мира в жизнедеятельности человека // Роль человеческого фактора в языке: Язык и картина мира. – М.: Наука, 1988. – С. 8–69.
61. Потемня А. А. Полное собрание трудов: Мысль и язык. – М.: Лабиринт, 1999. 300 с. Режим доступа: http://www.classes.ru/grammar/147.Potebnya/source/worddocuments/_htm
62. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. – Запоріжжя: Прем'єр, 2008. – 332 с.
63. Радченко О. А. Лингвофилософский неоромантизм Й. Л. Вайсгербера // Вопросы языкознания. – 1993. – № 2. – С. 107 – 114.
64. Саєвич І. Г. Антропоцентризм у мові і мовознавстві // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство): зб. наук. праць / Гол. ред. Н. Л. Іваницька. – Вінниця : ТОВ «фірма «Планер», 2015. – Вип. 21. – С. 99 – 205.
65. Саєвич І. Г. Антропоцентричний вимір концепту ЖИТТЯ // Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Серія 10.

- Проблеми граматики і лексикології української мови: Зб. наук. праць / Відп. редактор М. Я. Плющ. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2015. – Випуск 12. – С. 156–164.
66. Саєвич І. Г. Комплексна методика виокремлення лінгвокультурних домінант // *Studia Philologica* (Філологічні студії): зб. наук. праць / ред. колегія І. Р. Буніятова, Л. І. Белехова, О. Є. Бондарева [та ін.]. – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. – Вип. 2. – С. 95–99.
 67. Саєвич І. Г., Ключник Т. О. Номінативний простір “РОЗУМ” в українській лінгвокультурі // *Вісник Запорізького національного університету: Збірник наукових праць. Філологічні науки.* - 2018. - №1. - С. 148-154.
 68. Саєвич І. Г. Семіотична опозиція ЖИТТЯ – СМЕРТЬ у слов’янських лінгвокультурах // *Концепты и контрасты: коллективная монография / Н. В. Петлюченко, С. И. Потапенко, О. А. Бабелюк, Е. Л. Стрельцов и др.; под ред. Н. В. Петлюченко.* – Одесса: Издательский дом «Гельветика», 2017. – С. 137–145.
 69. Сепир Э. Избранные труды по языкознанию и культурологии. – М.: Изд. группа «Прогресс», 1993. – 656 с. Режим доступа: http://www.classes.ru/grammar/145.Sepir/source/worddocuments/_.htm
 70. Слышкин Г.Г. От текста к символу: лингвокультурные концепты прецедентных текстов в сознании и дискурсе. – М.: Academia, 2000. - 128 с.
 71. Снитко О.С. Образ як глибинна структура мовних одиниць // *Мовні і концептуальні картини світу.* – К.: "Прайм – М", 2002 – С. 216–220.
 72. Соколовская Ж.П. «Картина мира» в значениях слов. «Семантические фантазии» или «катехизис семантики». – Симферополь: Таврия, 1993.– 232 с.
 73. Сорокин Ю. А. Цзян Ямин (КНР). Составляющие образа мира: современные русские и китайцы // *Язык. Сознание. Коммуникация: Сб. статей / Отв. Ред. В. В. Красных, А. И. Изотов.* – М.: Диалог-МГУ, 2000. – Вып. 11 (140 с.) – С. 5 – 8.
 74. Степанов Ю.С. В трёхмерном пространстве языка. (Семиотические проблемы лингвистики, философии, искусства) – М.: Наука, 1985. – 315 с.
 75. Сукаленко Н.И. Отражение обыденного сознания в образной языковой картине мира. – Киев: Наук, думка, 1992. – 162 с.
 76. Телия В. Н. Метафора как модель смыслопроизводства и ее экспрессивно-оценочная функция // *Метафора в языке и тексте.* – М.: Наука, 1988. – С. 26 – 52.
 77. Телия В. Н. Метафоризация и её роль в создании языковой картины мира // *Роль человеческого фактора в языке. Язык и картина мира.* – М., 1988. – С. 173–203.
 78. Тер-Минасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация: Учебн. пособие. – М.: Слово, 2000. – 624 с.
 79. Топоров В. Н. Текст города-девы и города-блудницы в мифологическом аспекте // *Исследования по структуре текста.* – М., 1987. – С. 121-132. Режим доступа: http://es-dejavu.ru/p/Publ_Torogov_Vabilon.html
 80. Толстой Н.И. Бинарные противопоставления типа правый – левый, мужской – женский // *Язык и народная культура. Очерки по славянской мифологии и этнолингвистике.* – М.: Изд-во "Индрик", 1995. – С. 151–166.
 81. Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови. – К.: Знання, 2007. – 494 с.
 82. Уфимцева Н. В. Языковое сознание и образ мира славян: // *Языковое сознание и образ мира: Сб. научных статей / Отв. ред. Н. В. Уфимцева / Н. В. Уфимцева,* 2000. Режим доступа: http://www.iling-ran.ru/library/psylingva/sborniki/Book2000/html_204/4-2.html
 83. Цивьян Т.В. Модель мира и ее лингвистические основы. – М.: КомКнига, 2006. – 280 с.

84. Цивьян Т. В. Оппозиция мужской / женский и её классифицирующая роль в модели мира // Этнические стереотипы мужского и женского поведения: сборник статей. - СПб., "Наука", 1991. С. 77-91. Режим доступа: http://woman.upelsinka.com/history/opposit_1.htm
85. Черданцева Т. З. Метафора и символ во фразеологических единицах // Метафора в языке и тексте. – М.: Наука, 1988. – С. 78 – 92.
86. Чугу С. Вивчення взаємодії мови і культури в контексті зміни наукових парадигм // Наук. вісник Херсон. держ. ун-ту. Серія “Лінгвістика”: Зб. наук. пр. – Херсон: Вид-во ХДУ, 2005. – Випуск 2. – С. 38 – 40.
87. Шафиков С.Г. Типология лексических систем и лексико-семантических универсалий. – Уфа: Изд-во Башкирского университета, 2004. – 260 с. Режим доступа: http://sagit.ucoz.com/Resource/Research/Tipologiya_lex_sistem.pdf
88. Юнг К. Г. Дух в человеке, искусстве и литературе. – Мн.: ООО «Харвест», 2003. – 384 с.
89. Юнг К. Г. Душа и миф. Шесть архетипов. – М.: АСТ, Мн.: Харвест, 2005. – 400 с.
90. Яковлева Е. С. Фрагменты русской языковой картины мира (модели пространства, времени и восприятия). – М.: Гнозис, 1994. – 344 с.

3. Лексикографічні джерела

1. Аверинцев С. Софія-Логос. Словник. – К.: Дух і літера, 2007. – 650 с.
2. Антология концептов / Под ред. В.И. Карасика, И.А. Стернина. Т. 1–2. Волгоград: Парадигма, 2005.
3. Беларуская міфалогія: Энцыклапед. слоўн. / С.Санько [і інш.]; склад. І.Клімовіч. – 2-оу выд., дап. – Мн.: Беларусь, 2006. – 599 с.
4. Белова О. В. Славянский бестиарий: Словарь названий и символики. – М.: Индрик, 1999. – 320 с.
5. Войтович В. Українська міфологія. Енциклопедія. – К.: Либідь, 2002. – 664 с.
6. Жайворонок В. Знаки української етнокультури: Словник-довідник. – К.: Довіра, 2006. – 703 с.
7. Левченко О. Українсько-російсько-білорусько-болгарсько-польський словник порівнянь. – Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2011. – 748 с.
8. Мартінек С. В. Український асоціативний словник: У 2 т. – Львів: ПАІС, 2008. – Т. I. – 344 с. Т. II. – 468 с.
9. Мокиенко В. М., Никитина Т. Г. Большой словарь русских поговорок. – М.: ЗАО «ОЛМА Медиа Групп», 2007. – 784 с.
10. Мифы народов мира: Энциклопедия: в 2-х т. / Гл. ред. С. А. Токарев. – М.: Сов. энциклопедия, 1991. – Т. 1. – 671 с. Т.2. – 719 с.
11. Новый объяснительный словарь синонимов русского языка. Второе издание, исправленное, дополненное / Под общ. рук. О. Д. Апресяна. – М.: Школа «Языки славянской культуры», 2003. – 1488 с.
12. Славянский ассоциативный словарь: русский, белорусский, болгарский, украинский / Н. В. Уфимцева, Г. А. Черкасова, Ю. Н. Караулов, Е. Ф. Тарасов. – М.: Ин-т языкознания РАН, 2004. – 800 с.
13. Славянские древности: Этнолингвистический словарь. В 5 т. / Под ред. Н.И.Толстого. – М., 1995 – 2012.
14. Степанов Ю. С. Константы. Словарь русской культуры: Изд. 2-е, испр. и доп. – М.: Академический Проект, 2001. – 990 с.
15. 100 найвідоміших образів української міфології. – К.: ТОВ «Автограф», ТОВ «Книжковий дім «Орфей», 2006. – 460 с.

